

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi

AİT 102

9.Ders

Bu ders içeriğinin basım, yayım ve satış hakları Yakın Doğu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi'ne aittir. Bu ders içeriğinin bütün hakları saklıdır. İlgili kuruluştan izin almadan ders içeriğinin tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt veya başka şekillerde çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz.

1932-1938 Dönemi Türk Dış Politikası

1.Türkiye'nin Milletler Cemiyeti'ne Girmesi:

- Milletler Cemiyeti, 10 Ocak 1920'de Cenevre'de kurulmuştur.
- Musul Meselesi'nde İngiltere'nin çıkarlarına hizmet etmiş olduğundan dolayı; Türkiye, Milletler Cemiyeti'ne uzun bir süre güven duymadı.
- Türkiye'nin Avrupa'ya çok yakınlaşmak istemesinde SSCB'yi küstürmeme düşüncesi de vardır.

1932-1938 Dönemi Türk Dış Politikası

- Türkiye'nin Milletler Cemiyetine girmek gibi bir amacı yoktu. Lozan'dan sonra Türkiye'nin barış yolunda gösterdiği çabalar ve Musul'u Irak'a bırakmasından dolayı Türkiye'ye karşı sıcak davranmaya başlayan İngiltere, Türkiye'yi Milletler Cemiyeti üyeliğine davet edince; uluslararası barışa katkıda bulunmak istediğini göstermek isteyen Türkiye, Milletler Cemiyeti'ne 18 Temmuz 1932'de üye oldu.
- **Not:** 1934'de SSCB de Milletler Cemiyeti'ne üye oldu.

2.Türkiye'nin Balkan Ülkeleriyle İlişkileri: Balkan Antantı (9 Şubat 1934)

Antantın Oluşmasının Sebebi:

- 1933'den sonra İtalya'nın hızlı bir şekilde silahlanarak Balkanlar'a yönelik politikalar üretmesi Balkan devletlerini ve Türkiye'yi endişelendirmiştir.
- Antantı Oluşturan Devletler:
- Türkiye, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya

2.Türkiye'nin Balkan Ülkeleriyle İlişkileri: Balkan Antantı (9 Şubat 1934)

- ▶ Bu antant devletlerin toprak bütünlüğüne saygı gösterme ve iç işlerine karışmama esasına dayanıyordu.

Önemi:

- ▶ 1.Türkiye Yunan sınırını güvence altına aldı.
- ▶ 2.Türkiye bölgede lider konumunda olduğunu gösterdi.
- ▶ 3.Türkiye uluslararası barışa katkıda bulunmak istediğini gösterdi.
- ▶ 4.Montrö Antlaşması için Türkiye taraftar buldu.

Not: Balkan Antantı İkinci Dünya Savaşının başlaması ile dağıldı.

3.Türkiye'nin İslam Ülkeleriyle İlişkileri Sadabat Paktı

- Dünya Savaşı'nın arkasından kurulan düzen Avrupa'da yerini rekabet ve uyuşmazlıklara bırakmıştır. Mağlup devletler bu yeni düzeni yıkmak konusundaki isteklerini uygulamaya koymuşlardır. Savaşın arkasından kurulan düzenden memnun olmayan İtalya Habeşistan'ı işgal etmiştir (1935). İtalya'nın Habeşistan'ı işgali ile Doğu Akdeniz'de ortaya çıkan İtalyan tehdidi Orta Doğu'nun güvenliğini de tehlikeye sokmuştur.

3.Türkiye’nin İslam Ülkeleriyle İlişkileri Sadabat Paktı

- Bu durum Türkiye’yi Orta Doğu devletleriyle işbirliği yapmak ve bazı savunma tedbirleri almak zorunda bırakmıştır.
- 8 Temmuz 1937’de Tahran’da Sadabat Sarayı’nda Türkiye, İran, Afganistan ve Irak arasında Sadabat Paktı adını alan antlaşma imzalandı. Antlaşma 1938’de yürürlüğe girmiştir. Türkiye bu pakt ile “ Yurtta barış, dünyada barış” ilkesi doğrultusunda bir girişimdir. Türkiye bu pakt ile doğu sınırlarını güvenlik altına almıştır.

3.Türkiye'nin İslam Ülkeleriyle İlişkileri

Sadabat Paktı

► Bu antlaşma ile taraflar,

- Aralarındaki dostluk ilişkilerini devam ettirmeyi,
- Milletler Cemiyetine bağlı kalmayı,
- Birbirlerinin iç işlerine karışmamayı,
- Ortak sınırlarına saygı göstermeyi,
- Ortak çıkarlarını ilgilendiren meselelerde birbirlerine danışmayı,
- Birbirlerine karşı saldırı hareketine girişmemeyi ve saldırı amacı taşıyan siyasi oluşumlara katılmamayı kabul etmişlerdi

3.Türkiye'nin İslam Ülkeleriyle İlişkileri Sadabat Paktı

- **NOT:** II. Dünya Savaşı'nın patlak vermesiyle tıpkı Balkan Antantı gibi Sadabat Paktı da işlevini yitirerek varlığını devam ettirememişse de 7. madde anlaşmanın devamını sağlayan unsur olmuştur. Sadabat Paktı 1979 yılına kadar hukuki varlığını devam ettirmiştir

4. Montreux(Montrö) Boğazlar Sözleşmesi

- Türkiye 1935 yılında Rusyanın kendi üzerindeki ağırlığını dengelemek için hemde Akdenizdeki İtalyan tehlikesine karşı bir destek sağlamak için Lozan Boğazlar Sözleşmesine taraf olan devletlere bir nota göndermiştir.
- Bu notada Akdenizde barışın tehlikede olduğu dolayısıyla boğazda asker bulundurmanın gereğini belirtmiş ve gelişen son durum karşısında sözleşmenin değiştirilmesini teklif etmiştir.

4. Montreux(Montrö) Boğazlar Sözleşmesi

- Sonuç olarak Türkiyenin teklifi kabul edildi. İsviçrenin Montrö kentinde 20 Temmuz 1936'da Montrö Boğazlar Sözleşmesi imzalandı.
- Sözleşme Türkiye İngiltere Fransa Sovyetler Birliği Japonya Romanya Bulgaristan Yunanistan Yugoslavya arasında imzalandı. İtalya ise 2 Mayıs 1938de sözleşmeyi imzaladı.

4. Montreux(Montrö) Boğazlar Sözleşmesi

Sözleşmeye göre

1. Lozan Konferansında oluşturulan Boğazlar Komisyonu kaldırıldı.
2. Boğazlar silahlandırıldı.
3. Boğazların hakimiyeti Türkiye'ye bırakıldı.
4. Ticaret gemilerine tam geçiş serbestliği sağlandı.

4. Montreux(Montrö) Boğazlar Sözleşmesi

5. Türkiye savaş içinde değil ise savaşan devletlerin savaş gemileri boğazdan geçemeyecek
6. Türkiye savaş içinde ise veya savaş tehlikesi içerisinde ise geçiş kararı Türkiyeye bırakılacak.
7. Karadenize kıyısı olan devletlerin savaş gemilerinin boğazlardan geçişi içinde geniş serbestlik sağlandı.

4. Montreux(Montrö) Boğazlar Sözleşmesi

NOT: Sözleşme 20 Yıllık idi. Ama tarafların hiç birisi sözleşmenin feshi için talepte bulunmadıklarından hala yürürlüktedir. En önemli sonucu Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile Boğazların hakimiyeti kesin olarak Türkiye'ye bırakılmasıdır.

5.HATAY MESELESİ (İSKENDERUN SANCAĞI)

- Osmanlı Devletinin nüfusunun büyük çoğunluğu Türk olan ve Suriye Vilayetine bağlı olan İskenderun Sancağı ve Antakya bölgesi I.Dünya Savaşı sonrası 30 Ekim 1918 Mondros Ateşkes Antlaşması ile Fransaya bırakılmış idi.
- Fransada Ateşkes Antlaşmasınının 7.maddesine dayanarak İskenderun ve Antakya bölgesini işgal etti. Bu bölge Misakı Milli sınırları içerisinde idi.

5.HATAY MESELESİ (İSKENDERUN SANCAĞI)

- 20 Ekim 1921 Ankara Antlaşması (TürkiyeFransa arasında) ile bölgede özel bir yönetim rejimi kurulması ve Türk unsurunun çıkarlarının gözetilmesi kararlaştırılmış idi.
- Fransa 9 Eylül 1936da Suriyeye bağımsızlık verince Hatayın Suriyenin yönetimi altına girmesi sorunu ortaya çıktı. Fakat Fransa Hatay ile ilgili bütün yetkilerini çekilirken Suriyeye bırakmış olması Türkiye-Fransa arası ilişkileri gerginleştirdi.

•

5.HATAY MESELESİ (İSKENDERUN SANCAĞI)

- Türkiye 1936da Fransaya nota vererek Suriyeye verildiği gibi Hataya da bağımsızlık verilmesini istedi. Fransa ise Manda yasası gereği bağımsızlık veremeyeceğini Suriyenin bölünmesine izin verilmeyeceğini özel yönetim rejimi için izin verebileceklerini söylediler.
- Sonuç olarak mesele Milletler Cemiyetine havale edildi. (Gönderildi) 1937de İskenderun ve Antakya iç işlerinde tam bağımsızlık dış ilişkilerinde Suriyeye bağımlılık hakkı tanındı. (Özerk Yönetim)

5.HATAY MESELESİ (İSKENDERUN SANCAĞI)

- Sonuç olarak da 1938'de Hataya bağımsızlık verildi Hatay 1 yıl bağımsız olarak kaldı. Sonra da Haziran 1939'da Türkiye Cumhuriyetine katılma kararı aldı.
- Önemi:
- 1.Misak-ı Milli yönünde son adım atıldı.
- 2.Güney sınırı son halini aldı.
- 3.Mustafa Kemal, İkinci Dünya Savaşı öncesi gelişme lerini Türkiye'nin lehine kullanarak doğru bir siyaset izlediğini gösterdi.
- **Not:** Hatay Türkiye'ye katılan son toprak parçasıdır.

5.HATAY MESELESİ (İSKENDERUN SANCAĞI)

- Yine bu yönetim gereği de ayrı bir anayasası olacak resmi dil önce sadece Türkçe idi sonradan Türkçenin yanına Arapçada konu ve ülke bütünlüğü Türkiye ve Fransa tarafından teminat altına alındı. (Garantörlük)
- Fakat Suriyenin bu bölgeyi kendi topraklarına katmak istemesi ortamı yeniden gerginleştirdi. Bu sıralarda gelişen olaylar Devletleri II. Dünya Savaşının eşiğine getirmiş olduğundan Fransa Türkiyeye karşı olan tavrını değiştirmek zorunda kaldı ve Türkiye ile barışçıl bir siyaset izlemeye başladı.

